

SOBRE LA IDENTITAT DELS MATINERS DE LES COMARQUES DEL N.E. DE CATALUNYA

JOSEP CLARA RESPLANDIS

L'Arxiu de la Diputació de Girona ens ha proporcionat la descoberta d'un antic quadern oblidat on són consignats, poble per poble, els individus de les comarques del N.E. de Catalunya que «se han unido a los rebeldes» durant el conflicte anomenat «dels Matiners»¹. Ens ha semblat que fóra interessant de sistematitzar les dades valuoses que hi són aplegades i d'estudiar-les amb l'ajut de documentació complementària, la qual cosa ens plau de dur a terme ara que hem estat convidats a participar en la miscel·lània que vol commemorar els deu anys de funcionament del Col·legi Universitari de Girona, centre on vam cursar els tres primers anys de la llicenciatura en Història.

1. CONFLICTE BÈLLIC I CRISI ECONÒMICA

«La Guerra dels Matiners –afirma l'estudi recent de Joan Camps²– és un conflicte militar exclusivament català, durant el qual, a través gairebé tres anys –del setembre del 1846 fins al maig del 1849–, un conjunt d'elements populars, aglutinats en la forma de guerrilla, mantingué neutralitzat el superior, materialment i quantitativament, exèrcit espanyol.»

Com a causa política immediata a la guerra³ hi hagué el fracàs del projecte que tractava d'unir les dues rames de la dinastia borbònica per mitjà del casament d'Isabel II amb el comte de Montemolín. Però la lluita s'emmarca en el context d'oposició popular al règim dels moderats, que consolidava de fet el nou estat liberal-burgès, i enmig d'un període de crisi generalitzada a Europa⁴ que provocà l'en-

cariment dels productes bàsics del consum popular i també l'atur obrer, com a conseqüència de la fallida de les empreses industrials. La revolució francesa del 1848, d'altra banda, reanimà encara la lluita i condicionà l'aparició de partides progressistes i republicanes, les quals no dubtaren de col·laborar amb les carlines⁵. En aquest moment sorgeix també el sorprenent i precursor programa catalanista de Tomàs Bertran i Soler, que intenta crear un «estat» a l'entorn de Catalunya i de l'antiga Corona d'Aragó amb una institució històrica: la Diputació General de Catalunya⁶.

Quadre 1

Executats a Girona (1842-1852)

any	nombre d'execucions
1842	9
1843	1
1844	11
1845	2
1846	1
1847	10
1848	10
1849	2
1850	–
1851	2
1852	4

Font: Arxiu Diocesà de Girona, *Sentenciados a muerte desde el año 1809*.

Les contrades gironines, properes a la ratlla de França i aptes per a l'acció de les guerrilles, foren un escenari apropiat per a les corredisses i escameses d'aquells homes anomenats Matiners, o «latro-facciosos» segons les fonts de la reacció, dirigits per caps del mateix país, com Estartús i Marsal, i també per als progressistes i republicans, manats per Bellera i Victorià d'Ameller⁷.

¹ *Registro de rebeldes, 1847*. Armari 10, lleixa a, núm. 3. Hem d'agradir al Dr. Jaume Marquès, arxiver de la corporació, les facilitats que ens ha donat per a consultar-lo.

² J. CAMPS i GIRÓ, *La Guerra dels Matiners i el catalanisme polític (1846-1849)*, Barcelona, Curial, 1978, pàg. 143.

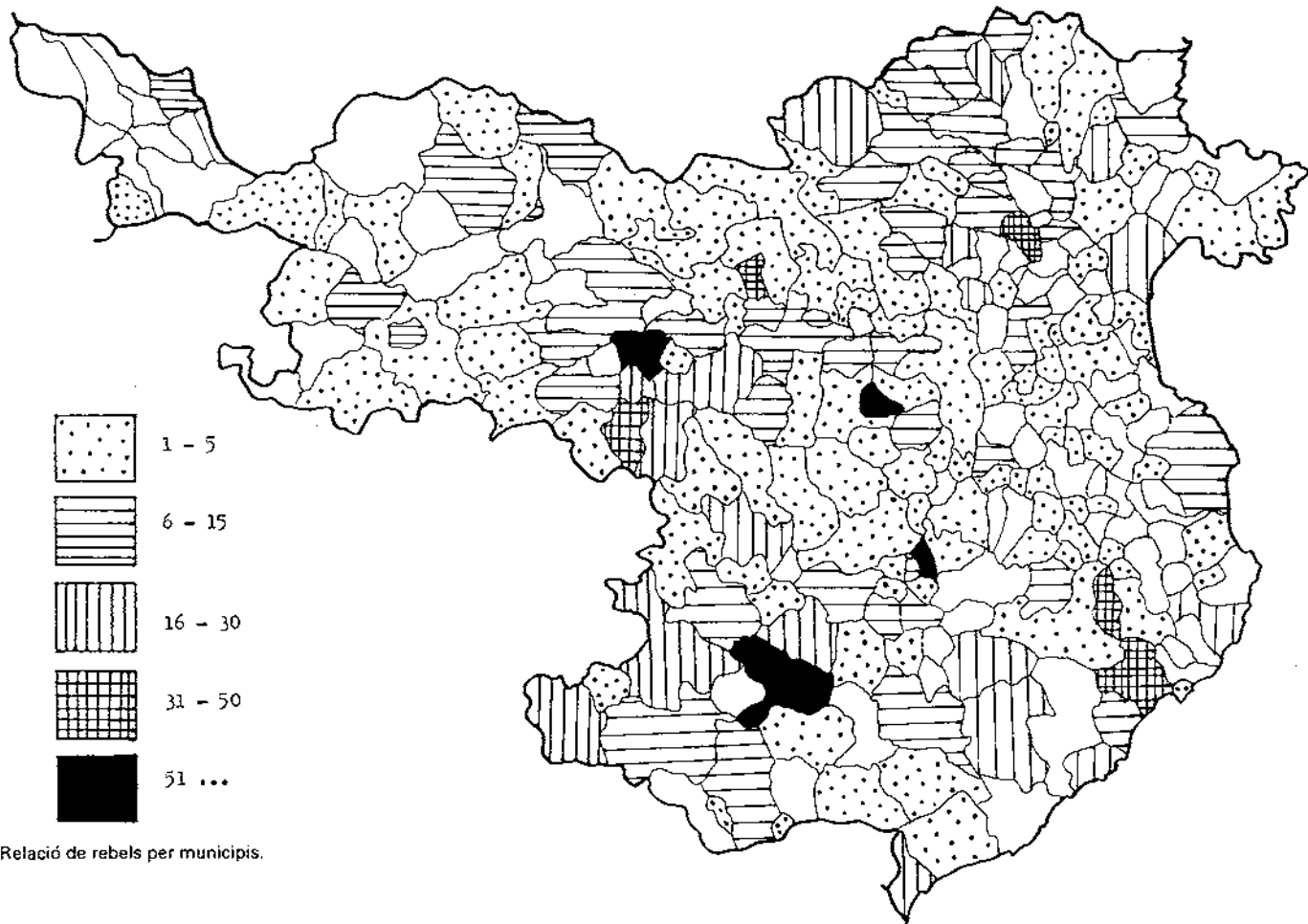
³ Sobre la guerra es poden veure les memòries de Manuel PAVÍA (*Memorias sobre la guerra de Cataluña desde marzo de 1847 hasta setiembre del mismo año y desde noviembre a setiembre de 1848*, Madrid, 1851), Fernando FERNÁNDEZ DE CÓRDOBA (*Mis memorias intimas*, Madrid, B.A.E. 1966, 2 vols.) i el *Teatro de la guerra. Historia de los acontecimientos que han tenido lugar en el Principado, desde el levantamiento de los montemolinistas de 1846 a su conclusión en 1849, con las biografías y retratos de los jefes que más se distinguieron en uno y otro bando* (Madrid, 1849, 2 vols.). També J. LLORD, *Campaña montemolinista de Catalunya*, Barcelona, Imp. Altés, 1926, i les conegudes obres de Piralá i M. Ferrer sobre l'Espanya contemporània i el carlisme.

⁴ M. NIVEAU, *Historia de los hechos económicos contemporáneos*, Barcelona, Ariel, 1973 (3.ª ed.), pàgs. 147-149.

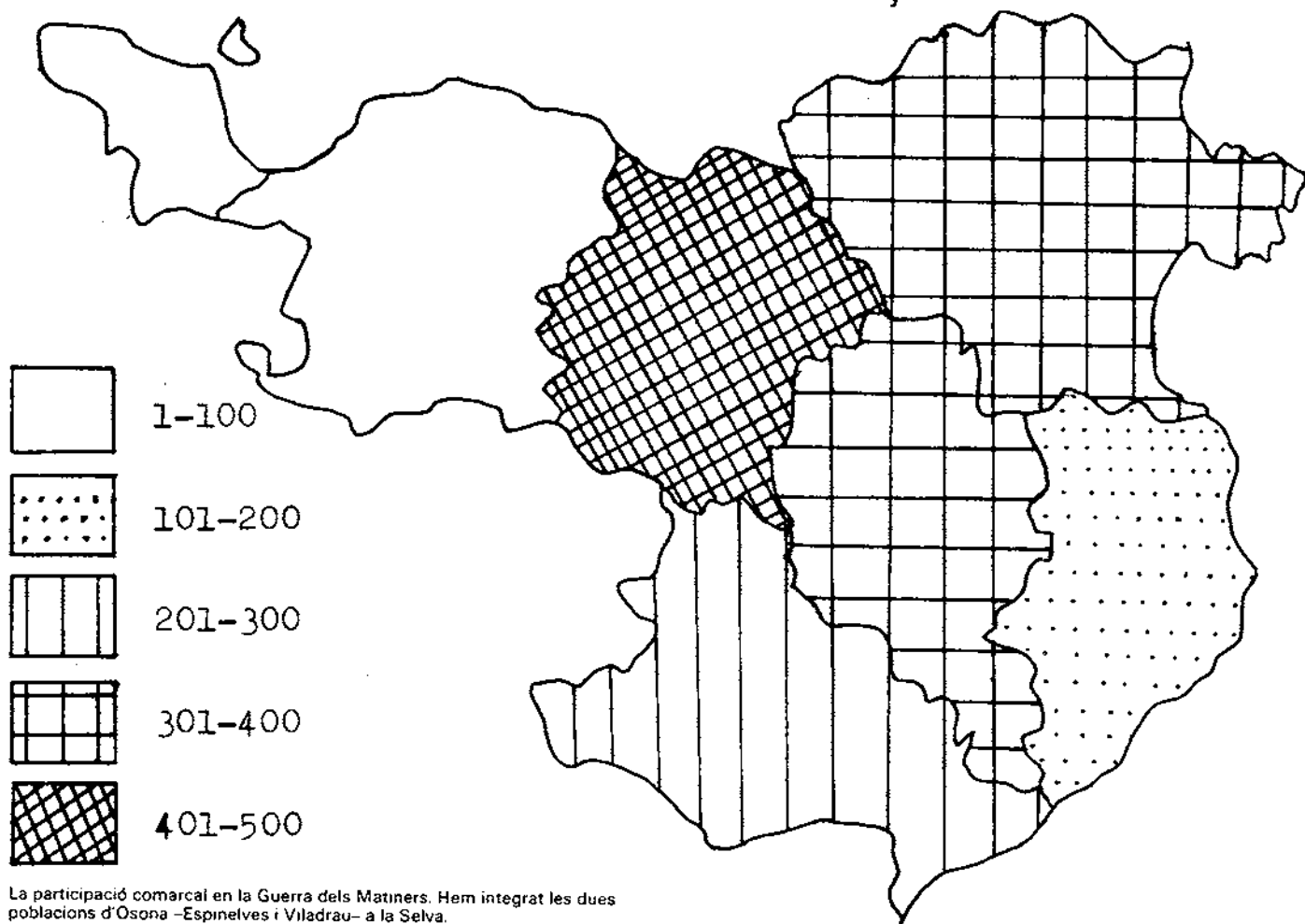
⁵ «La opinión liberal del país nos era, además, contraria en todas sus provincias, y aunque enemiga jurada del carlismo, su odio hacia los moderados era tal, que no sólo dejaba que los sucesos se desarrollasen y que las dificultades crecieran, sino que demócratas y liberales conspiraban en todas las ciudades activamente, y levantaban también partidas auxiliando a los carlistas en su obra» (F. FERNÁNDEZ DE CÓRDOBA, *Mis memorias intimas*, pàg. 173).

⁶ Vegeu l'obra citada a la nota 2 i C. SECO, *Triptico carlista*, Barcelona, Ariel, 1973, pàgs. 63-120.

⁷ F. de P. LI., *Biografía de D. Victoriano de Ameller, candidato de la provincia de Zamora para las Cortes Constituyentes de 1854*, Zamora, Imp. de D. Nicanor Fernández, 1854, pàgs. 12-17.

Relació de rebels per municipis.

La participació comarcal en la Guerra dels Matiners. Hem integrat les dues poblacions d'Osona -Espinelles i Viladrau- a la Selva.

El nombre de persones executades durant aquells anys, a la ciutat de Girona (quadre 1), assolí un nivell prou indicatiu de la incidència forçosa del conflicte i de la repressió governamental que s'hi exercí:

Per tal de precisar alguns detalls de la crisi agrària i comercial a nivell de les comarques del N.E. de Catalunya, ens hem valgut de diversos testimoniatges escrits, com ara la resposta que donà l'Ajuntament de Girona, el dia 22 de febrer de 1847, a l'interrogatori del Cap polític o governador sobre els resultats de la darrera collita.

«...ésta ha sido muy mala en razón de la sequía que durante la primavera y verano esperimentó el país, no bastando a satisfacer cumplidamente las necesidades de la provincia, en tanto que las patatas que es el alimento del pobre escasean notablemente y se venden a doce mrs. la libra, cuando en el año pasado se compraban a cuatro mrs. Respecto a las subsistencias de primera necesidad se calcula que bastará únicamente para llenar las atenciones o el consumo por el término de dos meses, faltando éstas en los tres meses restantes hasta alcanzar la próxima cosecha. Que la escasez es general y que los sembrados en la actualidad presentan un aspecto regular, creyendo que habrá mediana cosecha si el Cielo nos concede alguna lluvia»⁸.

Quadre 2

Preus al mercat de Girona (1842-1852)

any	blat	faves	oli	aiguardent
1842	100	100	100	100
1843	96,2	106,0	101,1	100,7
1844	92,5	94,7	85,6	105,2
1845	91,3	90,5	86,1	110,5
1846	95	94,1	89	126,3
1847	120,5	136,4	108,2	121,8
1848	102,5	104,2	107,3	110,5
1849	89,7	90,9	97,5	110,5
1850	83,6	84,8	131	111,3
1851	88,9	92,1	124,3	115,7
1852	89,6	87,9	123,4	108,4

Font: Arxiu Municipal de Girona, *Estadística. Precios de granos. 1670 a 1858*.

La gravetat d'aquesta crisi, inferior a les que es repetiren els anys 1856 i 1868, causà problemes de manera especial a les classes populars, les quals foren encara víctima dels especuladors: «*algunos propietarios insensibles a la calamidad pública (que) retienen sus granos procedentes de cosechas anteriores*» i també els monopolistes que comerciaven «*a costa de la clase proletaria*» van ser denunciats expressament per l'autoritat política, la qual es veié obligada a prohibir la compra de grans a l'engròs abans de les 12 hores, a fi que tothom pogués proveir-se del gra necessari⁹.

⁸ Arxiu Municipal de Girona. *Manual d'Acords*, 1847, f. 14.

⁹ *Ibid.*, f. 17. En aquesta sessió extraordinària, celebrada l'11 de març de 1847, l'Ajuntament acordà de demanar a l'intendent que fos permesa l'entrada de 5.000 quarteres de blat que «se tiene presentido existen en un barco de nación Griego en las aguas de Palamós, para calmar un tanto la carestía que se experimenta». Cal recordar que la legislació vigent prohibia la importació de grans i que solament era aixecada la prohibició en èpoques crítiques, la qual cosa es produí el 1847. Cfr. N. SÁNCHEZ-ALBORNOZ, «La legislación prohibicionista en materia de importación de granos. 1820-1868», a *Las crisis de subsistencias de España en el siglo XIX*, Rosario, Instituto de Investigaciones Históricas, 1963, pàgs. 20-25.

L'augment dels preus, consignat ja per al cas de les patates, pot ser ampliat i apreciat al quadre 2, on oferim les fluctuacions dels preus corresponents al blat, faves, oli i aiguardent. Hi observem que els dos primers productes assoliren preus màxims els anys 1847 i 1848, mentre l'aiguardent ho feia el 1846 i 1847 i l'oli experimentava unes fluctuacions que, per bé que reflecteixen l'alça dels anys 1847 i 1848, seran encara més acusades després del 1849 per causa de les plagues que atacaren els olivars.

Pel que fa a la crisi de la indústria,ensem que és ben illustrador l'informe que Joan Camps reproduceix del llibre d'actes del municipi d'Olot: «*En esta fecha la mayor parte de las indicadas familias se halla sumida en horrible miseria, pues que la mitad de los operarios (...) están ya sin trabajo y de un día al otro se cree fundadamente quedará despedida la otra mitad, dando por resultado quedar cerca de cinco mil personas sin pan que comer*»¹⁰.

Crisi agrària, atur obrer i preus elevats eren també elements per afavorir l'existència i propagació de les malalties epidèmiques. No ens ha d'estranyar, així, que el comissari del Portús advertís, el juliol de 1847, la possibilitat de l'aparició del còlera i especificqués Cadaqués com un dels pobles afectats¹¹.

2. IDENTIFICACIÓ DELS MATINERS

La lectura i anàlisi del quadern esmentat al començament ens permeten de tenir dades sobre l'edat, la distribució comarcal i l'ofici dels individus incorporats a les partides rebels. També dona referència sobre la data en què abandonaren el poble i sobre la d'indult, però aquesta informació és molt imprecisa i irregular, per la qual cosa la deixem de banda. Diguem només que alguns elements hi consten com a desapareguts d'ençà de la primera guerra carlina: un d'ells és precisament Francesc Savalls, estudiant de la Pera, que esdevindrà un famós guerriller de la darrera carlinada.

2.1. Edat:

Al quadern només hi consta l'edat de 79 individus pertanyents a 13 pobles. Això no obstant, creiem que aquesta mostra (el 4,6 per 100 del total) és força representativa, car les poblacions que ens forneixen aquesta dada corresponen a comarques distintes. Són concretament: Agullana, Albanyà, Albons, Aiguaviva, Argelaguer, Amer, Anglès, Arbúcies, Boadella, Borrassà, Banyoles, Bàscara i Besanó.

Desglossats per grups d'edat, obtenim la relació següent:

De 12 a 15 anys	5 individus (6,4 per 100)
De 16 a 20 anys	29 individus (36,8)
De 21 a 25 anys	23 individus (29,1)
De 26 a 30 anys	14 individus (17,8)
De 31 a 35 anys	1 individu (1,2)
De 36 a 40 anys	4 individus (5,0)
De 41 a 45 anys	1 individu (1,2)
De 46 a 50 anys	2 individus (2,5)

Com era d'esperar, cal parlar de joventut. Més del 85 per 100 és gent que no passa de 30 anys. Ultra les causes lligades a l'impuls juvenil, la xifra ha de revelar la problemàtica que comportava el sistema de les lleves. Se-

¹⁰ *La Guerra dels Matiners...*, pàg. 31. L'informe és datat el 26 de maig de 1847.

¹¹ *Ibid.*, pàg. 34.

gons Núria Sales, testimonis tan diferents com Balmes, Prim, Fernán Caballero o la Pardo Bazán consideraven les lleves com la més temuda de les «catàstrofes periòdiques», «el primer objeto de terror de los campesinos, de los trabajadores de la península; causa de estancamiento social y analfabetismo fatalista»¹².

2.2. Origen geogràfic:

Els resultats reflectits al quadre 3 mostren que les comarques que tenen un nombre més alt de rebels en xifres absolutes i relatives corresponen a les zones muntanyenques de l'interior, mentre que les més pirinenques i les del litoral –tret de l'Alt Empordà– en presenten un nombre més baix. Els rebels procedeixen sobretot de la Garrotxa, i també de la Selva, el Gironès i l'Alt Empordà. Les dades d'Osona, pel fet de ser parcials (són referides a dos pobles solament: Espinelves i Viladrau), necessitarien d'una correcció o podrien integrar-se perfectament amb les de la Selva.

Quadre 3

Participació comarcal en la Guerra dels Matiners

comarca	nombre de rebels	població (*)	%
Alt Empordà	370	73.465	0,5
Baix Empordà	191	50.458	0,3
Cerdanya (**)	10	7.852	0,1
Garrotxa	443	44.594	0,9
Gironès	330	60.601	0,5
Osona (**)	26	1.688	1,5
Ripollès (**)	79	22.795	0,3
Selva	237	46.788	0,5
	1.686	308.241	0,5

* Cens del 1857.

** Pobles de la «província» de Girona.

Si exceptuem el cas del Baix Empordà, podem adonar-nos que són també les comarques més poblades, i per aquest motiu les que deuriem ser més afectades per la crisi agrària i industrial.

A la Garrotxa, terra especialment abonada durant tot el segle XIX a les idees carlines, la crisi de la indústria tèxtil és un fet ja confirmat que queda reflectit en la composició social dels Matiners d'aquesta zona. Olot és la població amb més rebels de tota la demarcació estudiada: un total de 203. La segona població de la Garrotxa és Tortellà amb 46, fet que de cap manera no ens pot sorprendre¹³.

A la Selva sobresurten Santa Coloma amb 85 inscrits i Blanes amb 21. Al Gironès, la mateixa capital amb 90, i Banyoles amb 63. Al Baix Empordà, la Bisbal amb 42 i Calonge amb 37. A l'Alt Empordà, Figueres amb 39 i Maçanet de Cabrenys amb 25. Les representacions de la Cerdanya i el Ripollès són ja molt més petites: Puigcerdà n'hi té 9 i Camprodon 13.

¹² N. SALES, *Sobre esclavos, reclutas y mercaderes de quintos*, Barcelona, Ariel, 1974, pàg. 212.

¹³ Tortellà tenia fama de poble insurrecte. Elies Reclus ho comentava el 1868: «...es célebre, desde hace muchas generaciones, por su espíritu de independencia o de indisciplina. Tortellà podría tener por divisa: "Etiam si omnes, ego non!" («Impresiones de Elías Reclus durante un viaje por España en días de revolución», pàgines retrospectives de *La Revista Blanca*, núm. 215, 1 de maig de 1932, pàg. 707.)

2.3. Ofici:

Coneixem la professió de 885 de les persones catalogades com a rebels. Això és el 52,4 per 100 del total d'inscrits.

Si volem establir, però, una classificació que les agrupi per categories socials i activitats, sorgeixen una sèrie de problemes derivats de la mateixa imprecisió de la font. Algunes professions poden pertànyer a diversos sectors i tampoc no és fàcil d'establir qui és treballador assalariat i qui artesà independent.

Tot amb tot, val la pena d'apuntar que hi constatem l'escassa presència de les classes superiors, les quals de fet mai no s'han destacat a participar directament en aldarulls i revoltes. Ací solament podem anotar-hi 2 hisendats i 1 propietari.

Hi són poc nombrosos els sense ofici (pobres, captaires, etc.) que sumen 6 elements. D'altra banda, ens trobem amb 24 estudiants.

Els oficis més repetits són: jornaler (154), bracer (109), teixidor (83), treballador (71 i 11 més que especifiquen que ho són de la terra), llaurador (68) i taper (57).

A la vista, doncs, d'aquests resultats i dels que detalllem a l'apèndix¹⁴, hom pot concloure que la composició social mostra un caire ben heterogeni, car necessàriament engloba petits artesans, assalariats i operaris de la indústria. Es tracta d'un quadre eminentment popular, amb importants representacions de treballadors industrials de la Garrotxa i amb l'absència total de clergues, compost sobretot per gent lligada al camp.

3. CONSIDERACIONS FINALS

L'advocat i hisendat Narcís Heras de Puig, després de recórrer la muntanya gironina, escrivia l'any 1847: «La montaña de la provincia de Gerona sufre y calla: ésta es en nuestros tiempos una resignación singular»¹⁵. La Guerra dels Matiners, però, va demostrar tot seguit que la resignació popular tenia un límit. La resposta fou contundent i justificada.

Efectivament, el malestar al camp i a les poblacions més o menys industrials, arran dels problemes plantejats per la crisi econòmica i l'impacte de les noves mesures fiscals destinades a la consolidació de l'estat liberal-burgès¹⁶, condicionaren l'actitud de revolta, la qual fou protagonitzada per camperols, obrers parats, jove quin-protonitzada per camperols, obrers parats, joves quintats i artesans arruinats, així com alguns carlins de la pri-

Els oficis més repetits al Ripollès són els de jornaler i bracer. A la Garrotxa, teixidor i bracer. Al Gironès, jornaler i llaurador. A l'Alt Empordà, jornaler, llaurador i taper. Al Baix Empordà, taper i treballador. A la Selva, bracer i jornaler. D'aquesta relació es dedueix, doncs, una certa diferenciació comarcal que especifica l'existència de dificultats a la indústria tèxtil de la Garrotxa i a la tapera de

¹⁴ Els pobles de la Cerdanya no especifiquen la professió dels rebels. Per això hom no els trobarà a l'apèndix.

¹⁵ «Excursión a la montaña de la provincia de Gerona, verificada en el mes de julio de 1846», a *El Postillón*, 19 de març de 1847, pàg. 4.

¹⁶ Cfr. J. FONTANA, *La Revolución liberal (Política y Hacienda 1833-45)*, Madrid, Instituto de Estudios Fiscales, 1977, sobretot el capítol «Revolución liberal y reforma de la Hacienda», ps. 331-345. La reforma tributària de Mon ha estat estudiada per F. ESTAPÉ, *La reforma tributaria de 1845*, Madrid, Instituto de Estudios Fiscales, 1971. Sobre la revolució burgesa i el model liberal a Espanya és imprescindible el llibre de J. MALUQUER DE MOTES, *El socialismo en España, 1833-1868*, Barcelona, Crítica, 1977, pàgs. 31-96.

l'Empordà¹⁷ ultra la intranquillitat general que regnava entre la gent vinculada a la terra.

Volem fer notar, per acabar, que no tots els individus anotats i comptabilitzats com a rebels poden ser considerats d'afiliació carlina, car hi hagué també gent que va fer cas de les proclames republicanes –una de les quals era d'Abdó Terrades– i, d'altra banda, és evident que no fou tant una ideologia concreta, com els problemes immediats o els canvis endevinats¹⁸, allò que nogué els nostres avantpassats a esdevenir trabucaires.

¹⁷ Detectada també per R. MEDIR, *Historia del gremio corchero*, Madrid, Alhambra, 1953, pàgs. 71-72. Per a la crisi a la Garrotxa, cal veure G. VIDAL, *L'evolució social a Olot*, Olot, Aubert, 1937.

¹⁸ Hom ha observat que l'estratègia normal dels camperols tradicionals és la passivitat. Però, com afirma E. J. Hobsbawm, «para la mayor parte de los campesinos atados al suelo el problema no está en ser normalmente pasivos o activos, sino en la determinación del momento de pasar de una posición a la otra. Ello depende –segueix– de una evaluación de la situación política. En términos generales, la pasividad es aconsejable cuando la estructura parece que en algún sentido está cambiando o que es "abierto"» (*Los campesinos y la política*, Barcelona, Cuadernos Anagrama, 1976, pàg 27). Vicens i Vives, l'any 1958, relacionà els canvis socials i polítics amb el conflicte d'aquesta manera: «Confús en el seu desplegament i en els seus objectius, l'aixecament armat de 1846 a 1848 correspon a dos fenòmens que es creuen i s'interfereixen: un de tipus social, el desgavell en les relacions agràries produït per l'augment demogràfic i el final del règim de propietat eclesiàstica en benefici d'uns nous amos (els burgesos); i un altre de tipus polític, la relació instintiva contra unes mesures, potser encertades d'origen però que en llur aplicació a cada tros d'Espanya, sense parar esment en diversitats espirituals i en situacions de dret específiques, vulneraven un gènere de vida i unes possibilitats d'esdevenir» (*Industrials i Polítics (segle XIX)*, Barcelona, Vicens Vives, 1980, 3.ª ed., pàg. 266.)

RESUM:

Aquest treball tracta d'escatir la identitat dels Matiners de les comarques del N.E. de Catalunya, a través de l'anàlisi d'un quadern de registre de rebels, que conté dades sobre l'edat, l'origen geogràfic i la professió dels revoltats. La Guerra dels Matiners (1846-1849) fou un conflicte bèl·lic català que s'emmarca en el context d'oposició popular al règim dels moderats i enmig d'una crisi general. Els homes que formaren les partides de trabucaires eren especialment joves (cal no oblidar el problema de les lleves), procedien del camp, de l'artesanat i de la indústria, i foren mobilitzats sobretot a les comarques interiors.

SUMMARY:

This study attempts to throw some light on the identity of the *Matiners* of the regions of north-eastern Catalonia by analyzing a notebook which was a register of rebels. This notebook gives the age, geographical origin and profession of the rebels. The War of the matiners (1846-49) was a Catalan rebellion framed within the context of popular opposition to the regime of the moderates, and in the midst of a general crisis. The men who formed the groups of «trabucaries» were particularly young (the problem of recruiting must not be forgotten), and came from the country, the crafts, and industry, and were militarized above all in the interior regions.

SUPLEMENTO

AL BOLETIN OFICIAL DEL LUNES NÚM. 145.

GOBIERNO SUPERIOR POLITICO.

Circular núm. 874.

HABITANTES DE LA PROVINCIA DE GERONA.

El cabecilla latro-faccioso, Macario Gironella, ha espiado hoy sus crímenes en un afrentoso patíbulo, sufriendo á la vista de esta capital la pena de muerte, que es el funesto fin que aguarda á los enemigos de la patria, del trono y de las instituciones.

Tan lamentable suceso, que la humanidad deplora, por cuanto el desgraciado que ha sido la victima era español, me pone en el deber de dirigiros mi voz verdaderamente paternal, en la confianza de que será escuchada, y de que penetrándoos de que la primera, la mas importante de todas las necesidades de los pueblos es la paz, cooperareis decididamente á obtenerla.

Los momentos no pueden ser mas favorables. Un numeroso y aguerrido ejército, á las órdenes de un caudillo ilustre, cuyas virtudes, talentos y valor os son conocidos, ocupa el pais, y vá á desarrollar en breve un incontrastable plan de campaña: pero necesita y cuenta con vuestra cooperacion, franca y decidida, por que sin ella, la destruccion del enemigo comun, no podrá ser tan pronta como el bien general exige.

Desde el momento en que manifesteis vuestra firme decision á recobrar un bien tan inapreciable, los que capitanean esas hordas de foragidos se verán en la alternativa, ó de perecer, ó de buscar su salvacion en extraño suelo.

Sus filas, compuestas hoy de seres envilecidos como ellos, ó de jóvenes inespertos, seducidos por los agentes de la desacreditada causa que aparentan defender, quedarán en breve reducidas al corto número de criminales á quienes no puede alcanzar el último indulto concedido.

El plazo para impetrar esta gracia, tal vez el último,

concluye en esta provincia el dia 8 del próximo Diciembre. Seguridad pues los humanos sentimientos de vuestro Capitan general, tan conformes con los que animan á nuestra augusta é inocente Reina, cooperando á que siendo oida su voz amiga, por los que forman hoy las gavillas rebeldes, produzca el inmediato regreso á sus hogares, y al seno de sus familias, de esos jóvenes, que un error funesto, separó de ellas.

Bastante habeis padecido ya. La agricultura, las artes y la industria reclaman los brazos que les han sido robados, y que muy en breve pueden ser lo que antes fueron, ciudadanos pacíficos, honrados labradores, artesanos útiles, buenos esposos, hijos queridos y apoyo y consuelo de sus contristadas familias. Para ello es indispensable hacerles conocer la carrera de perdicion que siguen, y lo breve del plazo, que queda hábil, para recibir un amplio perdon de su extravío, y conseguir el inapreciable bien de vivir tranquilos, en el seno del hogar doméstico, gozando de la proteccion y garantías que los demas honrados y pacíficos habitantes.

Mision tan noble y benéfica, corresponde desempeñarla mas directamente al virtuoso Clero, á los hombres honrados, y á cuantos abrigan en sus corazones sentimientos humanos y filantrópicos. Con la cooperacion de todos cuento, á todos sin distincion se dirige mi voz. Si consigo, como lo espero, ser oido y que con vuestra ayuda, la campaña abierta sea la última que vuelva á teñir de sangre las fértiles y ricas campiñas de las provincias catalanas, habrá visto colmados sus mas fervientes votos vuestro Gefe político — Domingo Portefaix.

Gerona 29 Noviembre 1847.

Gerona: Imprenta y Libreria de Paciano Torres, calle de Abeuradors, número 6.

Manifest del Cap polític de Girona, Domènec Portefaix, per tal que els qui abans eren «ciudadanos pacíficos, honrados labradores, artesanos útiles» deixin la guerrilla i s'incorporin a la vida casolana.

APÈNDIX
Professió dels rebels

Oficis	Ripollès	Garrotxa	Gironès	Alt Empordà	Baix Empordà	Selva	Osona	Total
apotecari	-	-	-	-	-	-	1	1
argenter	-	-	1	-	-	-	-	1
barber	-	-	1	3	3	-	-	7
barber (aprenent)	-	-	-	1	-	-	-	1
bataner	-	2	-	-	-	-	-	2
boter	-	-	-	1	-	-	-	1
bouer	-	-	-	3	2	-	-	5
bracer	7	43	5	-	-	54	-	109
cambrer	-	-	-	-	-	1	-	1
captaire	-	2	-	-	-	-	-	2
carboner	1	-	-	3	-	-	-	4
carnisser	-	1	-	1	-	-	-	2
carrabiner	-	-	-	1	1	1	-	3
carreter	-	-	3	4	-	1	-	8
claveter	5	1	-	-	-	1	-	7
comerciant	-	-	-	2	-	-	-	2
coló	-	-	-	-	-	1	-	1
confiter	-	-	1	-	-	-	-	1
corbaire (*)	-	-	-	-	-	2	-	2
criat	-	-	4	3	-	1	2	10
culleraire	-	2	-	-	-	-	-	2
curtidor	-	1	-	2	-	1	-	4
escrivent	-	1	-	-	-	1	-	2
espardenyer	-	-	-	1	-	1	-	2
estudiant	1	5	8	6	3	1	-	24
fargaire	1	-	-	-	-	-	-	1
ferrer	1	1	3	1	1	6	-	13
ferrer (aprenent)	-	-	-	-	-	1	-	1
flequer	1	3	-	5	-	1	-	10
flequer (aprenent)	-	-	-	-	-	1	-	1
fuster	2	5	1	6	2	5	4	25
fuster (aprenent)	-	1	-	1	-	-	-	2
guarda boscs	-	1	-	-	-	-	-	1
guixaire	1	-	-	-	-	-	-	1
hisendat	-	-	-	1	1	-	-	2
hostaler	-	1	-	-	-	-	-	1
hortolà	-	-	1	-	-	-	-	1
indultat	-	-	2	2	-	5	1	10
jornaler	14	30	25	54	7	24	-	154
llaurador	2	9	14	29	1	7	6	68
licenciat exèrcit	-	-	-	-	-	1	-	1
matriculat	-	-	-	-	1	-	-	1
menestral	-	-	-	1	1	-	-	2
mestre	-	-	-	1	-	-	-	1
militar	-	14	1	-	-	2	-	17
mitger	-	15	-	-	-	-	-	15
moliner	1	5	-	-	1	-	-	7
mosso	-	7	1	-	-	1	-	9
mosso pagès	-	-	10	13	5	-	-	28
navaller	-	-	-	-	-	1	-	1
negociant	-	-	-	1	2	-	-	3
paleta	5	8	4	4	6	10	3	40
paleta (peó)	-	-	1	-	-	-	-	1
paleta (aprenent)	-	-	-	1	-	1	-	2
paperer	-	5	2	-	-	-	-	7
paraire	3	16	-	-	-	-	-	19
pàstor	5	1	-	2	-	3	1	12
peó	-	2	-	-	-	-	-	2
pobre	-	1	-	-	-	-	-	1
propietari	-	-	-	-	-	1	-	1
rajoler	5	5	3	2	-	1	-	16
revenedor	-	-	-	1	-	-	-	1
rodeller	-	-	-	-	-	1	-	1
sagal d'òmnibus	-	-	1	-	-	-	-	1
sastre	-	3	3	3	2	5	-	16
sastre (aprenent)	-	-	-	-	-	2	-	2
sastre (dependent)	-	-	-	-	-	1	-	1
sabater	2	1	-	4	3	1	-	11
secretari ajuntament	-	1	-	-	-	-	-	1
semoler	-	1	2	-	2	2	-	7
semoler (aprenent)	-	-	-	1	-	-	-	1
sense ofici	-	-	1	2	-	-	-	3
serrador	3	1	-	-	-	1	-	5
soguer	-	1	-	3	3	-	-	7
substitut de quintes	-	-	3	-	-	-	-	3
taper	-	-	6	24	27	-	-	57
tavernier	-	-	-	-	1	-	-	1
terrestre	-	-	-	1	-	-	-	1
teixidor	3	67	5	3	-	5	-	83
tintorer	-	1	-	-	-	-	-	1
torner	-	-	-	-	1	1	-	2
traginer	1	5	2	-	1	6	-	15
traficant animals	-	-	1	-	-	-	-	1
treballador	-	3	9	19	21	19	-	71
treballador terra	-	-	-	3	8	-	-	11
xocolater	-	1	-	-	-	-	-	1

(*) Treballador que obra l'alzina del bosc.